

Aan de vaste Kamercommissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Datum: 19 februari 2026
Onderwerp: *Naar een gezonde en weerbare samenleving*

G40 Stedennetwerk
Lotus van Nes
secretaris Sociale Pijler
socialepijler@G40stedennetwerk.nl
Tel: 06 – 52443897
Gemeente Groningen
Postbus 30026
9700 RM Groningen
www.G40stedennetwerk.nl

Geachte leden van de Tweede Kamercommissie,

In de week van 2 maart spreekt u met minister Hermans en staatssecretaris Sterk over de VWS-begroting. Als G40 geven we u graag enkele aandachtspunten mee. Steden zijn onmisbaar voor de brede welvaart van Nederland: één op de drie Nederlanders woont in een G40-stad. Als overheid dichtbij inwoners werken wij nú al aan een gezonde en weerbare samenleving. We roepen u op om ons in staat te stellen om dat ook in de toekomst te blijven doen.

Gezonde en weerbare samenleving

Wij zijn verheugd dat in het regeerakkoord stappen worden gezet richting preventie, een sociale en pedagogische basis en zorgzame wijken. Essentiële elementen om de noodzakelijke kanteling van zorg naar gezondheid te maken. In onze steden werken wij actief aan preventie, vroegsignalering en algemeen toegankelijke voorzieningen om de zorg toegankelijk, betaalbaar en uitvoerbaar te houden voor degenen die dit het meest nodig hebben.

Gemeente Haarlem: Gewoon in de Wijk

Gewoon in de Wijk is één taakgerichte opdracht van 8 jaar met één samenwerkingspartner en één lumpsumbudget. Door te werken met een brede opdracht (sociale basis – wijkteams – begeleiding en dagopvang), een ruim aanbod aan algemene voorzieningen, inzet co-begeleiding en vast budget ontstaat ruimte om te werken aan nieuwe innovatieve vormen van hulp en ondersteuning. Wijkgericht, preventief, collectief en in het gewone leven met hulp van het eigen netwerk en inwonersinitiatief. Cliëntervaringsonderzoek laat zien dat inwoners zeer tevreden zijn over deze vorm van hulp en ondersteuning.

Gemeente Zwolle: Samenspel in de wijk

Samenspel in de wijk is de manier waarop Zwolle kinderen en jongeren met een hulpvraag ondersteunt. Samen met de jongere, diens (sociale) omgeving en partnerorganisaties (scholen, welzijnsorganisaties etc.) neemt gemeente Zwolle goed de tijd om te begrijpen wat er speelt, met focus op de relaties in en om het gezin. Er wordt samen gezocht naar oplossingen dichtbij de jongere: thuis, op school of in de wijk. De gemeente haalt deskundigen erbij en, pas als dat echt nodig is, ook (specialistische) zorgaanbieders. Resultaten tot dusver: hulp op maat, minder jongeren met jeugdhulp en minder uithuisplaatsingen.

Gemeente Groningen, Almelo, Tilburg en Apeldoorn: Zorg & Veiligheid

Door wachtlijzen in de GGZ en een tekort aan passende plekken belanden mensen met complexe psychiatrische en verslavingsproblematiek in de maatschappelijke opvang (MO) of erger, op straat. Hier kan hun zorgvraag niet goed worden opgevangen, terwijl in Beschermd Wonen (BW) juist tussenvormen en doorstroombmogelijkheden ontbreken. De meerjarige inzet van de gemeente is daarom gericht op één integrale keten van preventie, passende zorg en stabiele woonplekken. Voorbeelden zijn herstelinitiatieven, inzet van ervaringsdeskundigheid, respijtzorg, Welzijn op Recept, inzet van een Sociaal Psychiatrisch Verpleegkundige bij basisteams van de politie en Skaeve Huse, Sociaal Woonpension en Housing First.

Wat is nodig?

De noodzaak om deze beweging van zorg naar preventie te versnellen en zo te komen tot een gezonde en weerbare samenleving is evident.

We vragen u om tijdens het debat onderstaande punten in te brengen die als aanbeveling terugkomen in recente onderzoeken en rapporten¹. Randvoorwaarden die essentieel zijn in het meters maken van bovengenoemde voorbeelden.

1. Faciliteer gelijkwaardige besluitvorming met een integrale aanpak en financiering

- a. Gemeenten, corporaties, politie en wijkpartners hebben behoefte aan een 'AVG-proof' werkwijze rond het delen van gegevens, waarbij de Wet Aanpak Meervoudige problematiek Sociaal Domein (WAMS) en Wet Gegevensverwerking door Samenwerkingsverbanden op elkaar zijn afgestemd en goed uitvoerbaar zijn.

➤ ***Zorg voor een spoedige inwerkingtreding van een uitvoerbare WAMS***

- b. De beweging van zorg naar gezondheid is alleen mogelijk als Rijk, gemeenten, zorgkantoren en andere betrokkenen gelijkwaardig domeinoverstijgend samenwerken en financieren. Als steden staan we dichtbij onze inwoners en zien we wat nodig is. Met oog op de vergrijzing en toenemende zorgvragen, ontwikkelen we innovatieve preventieconcepten zoals woonleefconcepten met community care. Helaas wordt deze innovatie soms bemoeilijkt, doordat vanuit de wetgeving DOS (domeinoverstijgende samenwerking) alleen de zorgkantoren mogen beslissen of een project met preventieve maatregelen doorgaat. Zij staan verder van de inwoner af en werken met standaard beoordelingscriteria voor projecten. Daardoor krijgen sommige innovatieve projecten met duidelijke meerwaarde voor inwoners en een significante bijdrage aan preventie soms tóch geen goedkeuring. Wetgeving die gelijkwaardige besluitvorming, een domeinoverstijgende aanpak en financiering faciliteert om de beweging van zorg naar gezondheid verder te brengen is nodig.

➤ ***Verbreed de wetgeving Domeinoverstijgende Samenwerking (DOS) naar de Zorgverzekeringswet (Zvw), zodat zorgkantoren, zorgverzekeraars en gemeenten gezamenlijk kunnen investeren in alternatieven van verzorgingshuizen, zoals woonleefconcepten met community care.***

2. Behoud beleidsruimte om onze inwoners passende ondersteuning te bieden

De voorbeelden uit Haarlem, Zwolle en Groningen e.a. steden, laten zien dat gemeenten en inwoners goed in staat zijn om samen de best passende oplossing te vinden voor een hulpvraag, mits zij daarvoor de beleidsruimte en middelen krijgen. We zien dat door o.a. juridische uitspraken gemeenten bij Wmo en Jeugdwet steeds meer worden verplicht tot het leveren van bepaalde voorzieningen. Hiermee staat het karakter van de Wmo en Jeugdwet (welke ondersteuning is nodig, i.p.v. waar heeft iemand recht op) steeds meer onder druk.

➤ ***Houd vast aan het oorspronkelijke karakter van de kaderwet Wmo 2015, met de beleidsruimte die nodig is om de best passende oplossing te kunnen blijven bieden in plaats van vast te leggen waarop men recht heeft.***

3. Gezamenlijk vertrouwen herstellen: ambities en middelen in balans

Het regeerakkoord spreekt terecht over een overheid die eerlijk is over wat kan en die laat zien dat ze kan leveren. Alleen zo kunnen we gezamenlijk het vertrouwen van inwoners in de overheid herstellen. Om te leveren wat we beloven moeten er voldoende financiële middelen zijn om onze ambities waar te maken. De in het regeerakkoord gereserveerde middelen voor preventie, sterke wijken en gemeenschappen en veiligheid, zijn een eerste stap. Maar lang niet toereikend om de grote ambities uit het akkoord te realiseren. Bezuinigen binnen het zorgstelsel kan alleen als er eerst wordt geïnvesteerd in het fundament dat de effecten van de bezuinigingen moet opvangen: de sociale basis, zorgzame wijken/sterke leefgemeenschappen en een veilig thuis voor iedereen.

¹ WRR: Kiezen voor houdbare Zorg 2021, Raad voor de Volksgezondheid: Met de stroom mee 2023, RIVM: Volksgezondheid Toekomst Verkenning-2024, Rijksoverheid: Uit balans IBO mentale gezondheid en ggz 2025, Het Houdbaarheidsonderzoek Wmo 2015

Met de terecht toegenomen aandacht voor slachtoffers van huiselijk geweld, kindermishandeling en geweld tegen vrouwen, zien we een toegenomen druk op organisaties die hulp verlenen (zoals Filomena als het gaat om femicide) en Veilig Thuis, dat meldingen binnen de wettelijke termijn moet afhandelen. Om dit op te vangen, hebben zij meer financiële middelen nodig.

- ***Neem de beweging van zorg naar gezondheid serieus en verschuif 2% van het zorgbudget naar het sociaal domein, zodat gemeenten structureel kunnen werken aan een sterke sociale/pedagogische basis en sterke en veilige leefgemeenschappen, een integrale keten van preventie, passende zorg en stabiele woonplekken.***
- ***In het licht van Veiligheid, vragen we op korte termijn extra financiële middelen voor Veilig Thuis en Filomena.***

De G40 juicht de ambities in het regeerakkoord toe: de gezondste generatie ooit, een beweging van zorg naar gezondheid en een sterke sociale basis. Steden werken dagelijks al aan deze ambities. Graag gaat G40 met u in gesprek over bovenstaande aandachtspunten en oplossingsrichtingen.

Met vriendelijke groet,

Manouska Molema,
Voorzitter Sociale Pijler G40